

Estudi demogràfic dels metges del COMB

Importància dels metges estrangers

Gabinet d'Estudis Col·legials

Estudi demogràfic dels metges del COMB

Importància dels metges estrangers

Edita: Gabinet d'Estudi Col·legials, COMB
Autors: Miquel Bruguera i Cortada.
President. Col·legi Oficial de Metges de Barcelona

Marc Soler i Fàbregas.
Director Adjunt Corporatiu. Col·legi Oficial de Metges de Barcelona

Berenguer Camps i Fondevila.
Cap del Gabinet d'Estudis Col·legials. Col·legi Oficial de Metges de Barcelona

Col·laboradors: Unitat d'Informàtica - COMB
Agustí Merino
Jordi Donés
Àlex Martínez
Marilyn Yécora
Servei de Col·legiacions - COMB
Andreu Viloca
Núria Batalla

Amb el suport de: **MSD**

Dipòsit legal: B:D.L.31695-07
ISBN-13: 978-84-611-7804-9

Estudi editat al juliol de 2007

Presentació

En aquesta època de globalització, tots estem avesats a comprar roba feta a la Xina, mobles fets a Suècia, cotxes fets al Japó o a Alemanya, menjar produït o preparat a qualsevol país del món. Ningú no se sorprèn d'això. El que encara ens sobta una mica és que els metges nascuts i formats lluny de les nostres fronteres comparteixin la feina als centres de primària o a les sales dels hospitals, amb metges d'aquí. Ens passa ara el que succeïa fa anys als Estats Units i a Anglaterra: que una part important dels metges eren d'altres països. Com veuran en llegir aquest informe, una proporció cada cop més important dels metges que treballen a Catalunya són estrangers. Aquest és un fet que no és banal. Per una banda és la conseqüència de la falta de metges en el nostre sistema sanitari, i per altra de la falta de planificació, encara que aquesta és certament força complexa, de la sanitat espanyola. Fa uns anys ens queixàvem de l'excés de metges, que va provocar l'aparició d'una categoria de metges, els MESTOS, que no havien pogut accedir al títol d'especialista, i que van ser considerats gairebé de segona classe, fins que van ser repescats pel Ministeri després d'una llarga lluita a favor seu feta sobretot pel Col·legi de Metges de Barcelona. Ara, quinze anys després, ens trobem en la situació contrària. Ara ens en falten, i alguns gestors fan viatges per anar-ne a buscar a països econòmicament poc desenvolupats, països pels quals aquests professionals són sovint molt necessaris, o fins i tot imprescindibles.

Aquesta constatació, que demostra com es pot passar d'un extrem a l'altre, ens indica clarament que en el nostre país, tret d'alguna investigació aïllada, no s'ha tingut gaire interès per la demografia mèdica, ni s'ha fet cap previsió per veure com adaptar el nombre d'estudiants de medicina a les necessitats de metges que té el sistema. Hem constatat també que la manca d'informació completa no ens permet fer una anàlisi comparativa detallada amb relació a altres Comunitats Autònomes i als països del nostre entorn.

L'informe que presentem és el primer estudi fet a Espanya sobre el pes dels metges estrangers en el total de metges en un col·legi concret, es basa en l'anàlisi del registre de col·legiacions del COMB (recordem que, a Barcelona, la col·legiació es obligatòria per exercir) i pretén posar a l'abast de tothom una realitat que no podem deixar d'afrontar.

Els metges que treballaran a Catalunya en els propers anys seran diferents d'aquells als quals estàvem acostumats: hi haurà un predomini clar de metgesses, i un nombre cada cop més elevat d'estrangers. Això ha de tenir necessàriament un impacte en la manera com es relacionen els nostres malalts amb els nostres metges. Aquesta realitat representa un repte per a totes aquelles organitzacions amb responsabilitat sobre el bon funcionament del nostre sistema de salut, i cal per tant que les propostes de millora que se'n puguin derivar siguin considerades per les diferents administracions a l'hora de prendre mesures per millorar-ne l'organització.

Aquest estudi també és el primer, i per tant la carta de presentació, del Gabinet d'Estudis Col·legials, que té com a missió, a més de donar suport tècnic a les decisions estratègiques de la seva Junta de Govern, la investigació i la posterior divulgació dels temes professionals i d'organització del sistema de salut que afecten als nostres col·legiats i interessen a la societat en general.

Miquel Bruguera
President del COMB

Índex

1. Introducció.....	7
2. Metodologia i organització de l'informe	8
3. Perfil sociodemogràfic.....	11
3.1 Origen.....	11
3.2 Gènere.....	12
3.3 Edat	14
3.4 Lloc de residència	16
4. Perfil acadèmic	17
4.1 Universitat de llicenciatura.....	17
4.2 Els estrangers formats íntegrament a l'estranger	19
5. Anàlisi evolutiva dels metges estrangers al COMB	22
5.1 Evolució de la col·legiació de metges estrangers.....	22
5.2 Canvis en el perfil acadèmic dels metges estrangers	24
5.3 Evolució dels metges estrangers en el MIR	27
5.4 Destí dels MIR	28
6. Els metges estrangers en la demografia mèdica del COMB	30
6.1 Anàlisi del balanç de professionals al COMB 2006	30
6.2 Projectió al 2015 del balanç de professionals en exercici al COMB	32
7. Conclusions.....	35
8. Valoracions.....	37
Annex.....	39
Distribució dels col·legiats estrangers per país de naixement.....	39
Referències i bibliografia	40

Introducció

La demografia mèdica a Catalunya ha canviat de manera notable, en un aspecte essencial, en un interval molt curt de temps (uns escassos cinc anys). Així, de la percepció d'“excés” de metges de no fa tants anys, ara tot sembla apuntar a la percepció contrària: “falten metges”¹. Si realment falten metges o no, perquè en falten, on en falten, o en quines especialitats en falten, és un debat controvertit, en el qual no entrarem en aquest document. En qualsevol cas, sí que analitzarem, en un apartat específic, les diverses variables que determinen el nombre de metges en exercici, la seva projecció, i la importància de l'arribada de metges estrangers en la demografia col·legial, fet que ens pot donar una idea de les tendències presents en el nostre sistema de salut.

¹ Malgrat el canvi de percepció, a Catalunya el nombre de metges en exercici/1.000 habitants ha augmentat de 3,6 (any 2000) a 3,7 (any 2006). (Elaboració pròpia amb dades INE i IDESCAT).

De totes maneres, el que resulta clar és que el fenomen de migracions internacionals de metges està estretament lligat a una situació que es dona de manera cada cop més generalitzada arreu del món: en els països desenvolupats, un creixement de la demanda de metges que no es pot cobrir amb el planter propi, i en els països en vies de desenvolupament, uns metges que busquen oportunitats de major remuneració i qualitat de vida. Aquest flux és creixent, i cada cop es diversifica més en un món globalitzat. El fenomen no està gaire estudiat internacionalment, i molt menys a casa nostra. El de la professió mèdica és un mercat de treball fortament regulat al nostre país, en el qual les intervencions de l'administració pública són decisives per entendre les variacions en els efectius de metges. Sí que volem apuntar, en qualsevol cas, dos fets absolutament incontrovertibles:

- Les migracions internacionals de professionals sanitaris, i més concretament de metges, formen part dels factors que giren al voltant d'una demografia mèdica canviant en termes de gènere, edat, especialitat, distribució en el territori...
- Aquesta realitat canviant es reflecteix, al Col·legi Oficial de Metges de Barcelona (COMB), en un creixent i sostingut augment de col·legiacions de metges estrangers en els darrers anys.

Dues dades concretes poden ajudar a situar la importància del fenomen d'afluència de metges estrangers a casa nostra:

- en 10 anys, el nombre de nascuts a l'estranger col·legiats al COMB s'ha doblat, i
- més del 34% de totes les col·legiacions de l'any 2006, van ser de metges nascuts a l'estranger.

Aquest augment continuat i creixent de col·legiacions de metges estrangers és un factor més en el procés de canvi del perfil del col·legiat –feminització, salarització– que s'ha donat en els darrers anys. Resultava per tant necessari fer un exercici que permetés al COMB constatar d'una manera clara quin és el perfil sociodemogràfic i acadèmic dels seus col·legiats, la seva evolució en els darrers anys, i la seva projecció de futur. Des del coneixement d'aquesta realitat canviant, el COMB podrà continuar exercint les seves tasques de manera eficaç, i proposar mesures per influir en la millora de la situació dels metges i per tant del sistema de salut.

2

Metodologia i organització de l'informe

Font de dades i eines informàtiques emprades

Aquest treball no hauria estat possible sense la col·laboració dels professionals del Servei de Col·legiacions del propi COMB, ja que s'han utilitzat les dades disponibles en els seus registres. Cal esmentar també que per a la seva explotació, s'han emprat les eines informàtiques facilitades per la Unitat d'Informàtica del COMB. S'ha treballat amb les dades fent un tall al primer de gener de 2007. S'han utilitzat també algunes dades provinents d'altres fonts, essencialment instituts estadístics, fet que s'assenyala quan es dona el cas. Per tant, el conjunt de dades referides en aquest informe, si no hi ha indicació expressa en sentit contrari, estan referides exclusivament als metges col·legiats al Col·legi Oficial de Metges de Barcelona, que a la data de l'estudi comptava amb 27.049 col·legiats, dels quals 2.943 (un 10,9%) eren nascuts a l'estranger.

Estrangers: nacionalitat, naixement, i estudis

L'origen dels col·legiats al COMB és extremadament divers: s'arriben a comptar 94 països de naixement i 77 nacionalitats. Cal remarcar que s'ha entès com a "estranger" tot aquell col·legiat nascut fora d'Espanya, amb independència de la seva nacionalitat. Això resulta més útil i significatiu per a l'estudi, ja que el col·lectiu de procedència llatinoamericana (d'altra banda el més nombros entre els estrangers), pot adoptar la nacionalitat espanyola amb relativa rapidesa. Existeixen també col·legiats nascuts a l'estranger, però arribats fa temps, que han adoptat la nacionalitat espanyola. En tot cas, l'interès de l'estudi és l'anàlisi d'acord amb el país de procedència i de formació dels col·legiats, i no tant amb la seva situació legal respecte a la nacionalitat.

TAULA 1

Distribució per país de naixement i nacionalitat dels col·legiats dels deu països estrangers amb efectius més nombrosos

	Argentina	Colòmbia	Perú	Cuba	Veneçuela	Equador	Uruguai	Síria	França	Bolívia
Col·legiats per país de naixement	612	258	252	206	137	128	116	100	88	76
Col·legiats per nacionalitat	199	148	110	127	64	66	31	14	20	38

Tal com veiem a la **TAULA 1**, si comptéssim com a estrangers els metges amb nacionalitat diferent de l'espanyola, en tindríem 1.500, és a dir el 5,5% del total de col·legiats. Si comptem en canvi els nascuts a l'estranger, aquests són 2.943, és a dir el 10,9% del total de col·legiats. Per al grup d'estrangers més nombrós, que és el de 612 nascuts a l'Argentina, la dada és especialment significativa: només 199 són de nacionalitat argentina, i per tant, 413 tenen doble nacionalitat. En conjunt, la meitat (50,3%) dels col·legiats nascuts a l'estranger té la nacionalitat espanyola.

També s'ha analitzat la presència i evolució dels metges estrangers formats íntegrament fora d'Espanya, als quals es dedica un apartat específic. En definitiva, país de naixement i país d'estudi, més que no pas nacionalitat, han estat els eixos en els quals s'ha centrat l'anàlisi dels col·legiats estrangers.

Estrangers amb estudis a l'estranger

Més de la meitat (un 63,1%) dels nascuts a l'estranger ha cursat els seus estudis en una universitat forana. Hem dedicat un apartat específic de l'estudi a aquest col·lectiu, per esbrinar fins quin punt les seves característiques i evolució s'assimilen o difereixen del conjunt d'estrangers. I això per una raó molt òbvia: així com es pot considerar que els nascuts a l'estranger que han realitzat els seus estudis de medicina o la seva especialitat en universitats catalanes o de la resta d'Espanya posseeixen un grau de coneixements idèntic al dels metges nascuts aquí, tenim menys referències pel que fa als nascuts a l'estranger que han estudiat també al seu país.

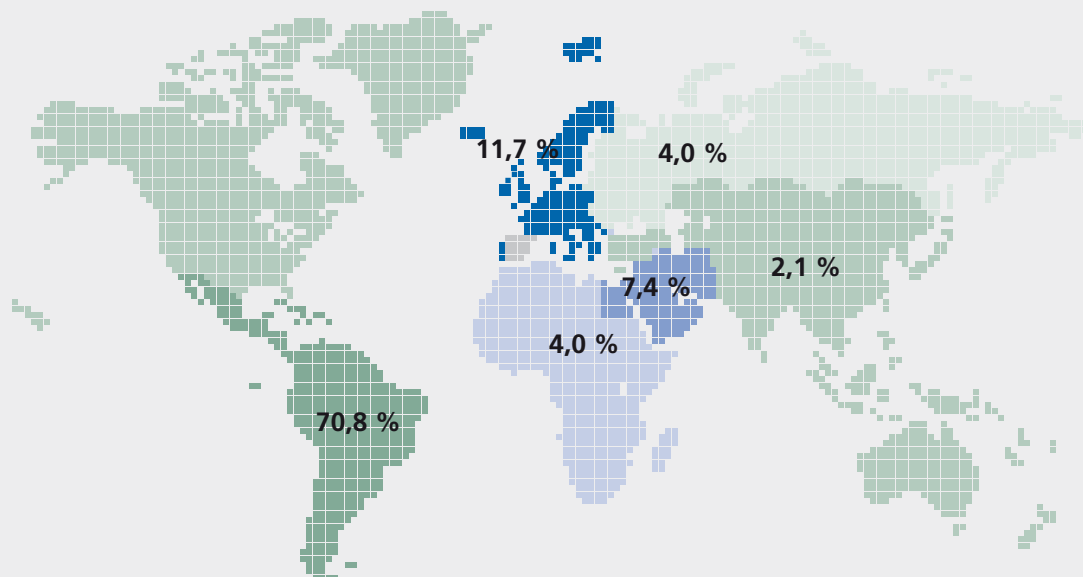
Agrupament de països en zones d'origen

Era necessari, per aconseguir una anàlisi més precisa, procedir a l'agrupament dels diversos països estrangers (vegeu **FIGURA 1**). Han estat definits 6 grups: Amèrica Llatina i el Carib; Unió Europea dels 15 i els països de l'Espai Econòmic Europeu (d'ara endavant: "UE15+EEE": és a dir, els membres de la Unió Europea abans de l'ampliació a 25 membres el 2004, més Noruega, Islàndia, Liechtenstein i Suïssa²); Orient Mitjà; Àfrica; Europa de l'Est; i Altres. En l'annex d'aquest document es detallen exactament quins països pertanyen a cada agrupació.

Aquesta agrupació ha estat pensada per ordenar els col·legiats estrangers d'acord amb les seves característiques sociogeogràfiques. En aquest sentit, tota agrupació o etiquetatge té una part d'arbitrarietat i pot tenir els seus avantatges o inconvenients. Més enllà de les divisions geopolítiques, ens ha semblat més adequat, per exemple, agrupar Bulgària amb Rússia, més que no pas França, per posar el cas.

² Tot i que Suïssa va abandonar l'Espai Econòmic Europeu l'any 2004, l'hem continuat incloent en aquest grup per un lògica sociogeogràfica. En la mateixa lògica, també hem inclòs Andorra en aquest grup.

FIGURA 1
Distribució dels metges estrangers per zona d'origen (%)

Organització de l'informe

L'informe s'organitza en quatre apartats principals: un primer apartat on es troba descrit el perfil sociodemogràfic d'aquests professionals; un segon apartat que dona el perfil acadèmic; un tercer apartat que analitza l'evolució de les característiques descrites; i finalment el quart apartat relaciona l'arribada de professionals estrangers amb el conjunt d'altres i baixes col·legials, per valorar la importància dels metges estrangers en el balanç de professionals en exercici a Barcelona i la seva projecció al 2015. Per tots aquests aspectes, s'han contrastat les dades dels col·legiats estrangers amb les dels nascuts a Catalunya i a la resta d'Espanya. L'informe finalitza amb les conclusions i valoracions principals. En l'annex d'aquest document es detalla l'agrupació per països que s'ha establert, com també el conjunt de documents consultats.

Perfil sociodemogràfic

3.1 Origen

En aquest apartat donem una primera informació de la distribució dels col·legiats al COMB, el primer de gener de 2007, d'acord amb el país de naixement. A la **TAULA 2** es pot observar com els nascuts a Catalunya representaven el 68,9% del total de col·legiats, i els nascuts a la resta d'Espanya en representaven el 20,2%. Els nascuts a l'estranger eren 2.943, és a dir, el 10,9% del total de 27.049 col·legiats.

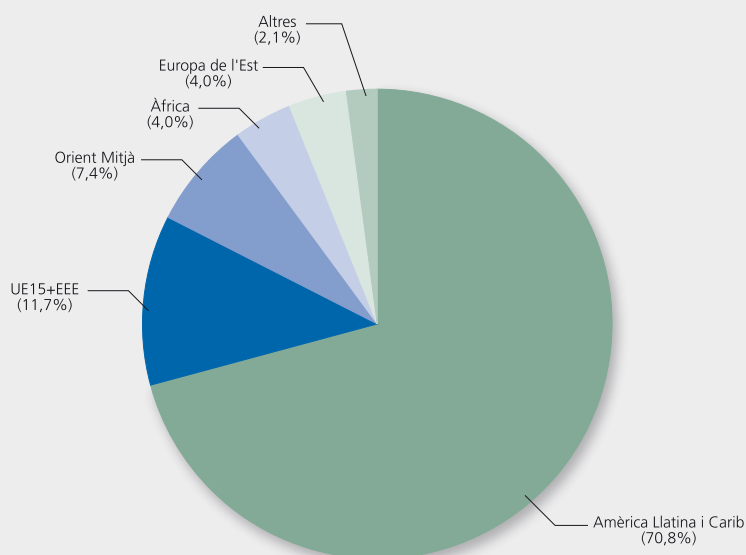
TAULA 2
Distribució per origen

	Nombre	%	
Total	27.049	100	
Catalunya	18.635	68,9	
Resta d'Espanya	5.471	20,2	
Conjunt d'estrangers	2.943	10,9	% sobre estrangers
Amèrica Llatina i Carib	2.085	7,7	70,8
UE15+EEE	344	1,3	11,7
Orient Mitjà	217	0,8	7,4
Àfrica	117	0,4	4,0
Europa de l'Est	117	0,4	4,0
Altres	63	0,2	2,1

Del conjunt de col·legiats estrangers, l'àmplia majoria (2.085 metges: 70,8%) prové d'Amèrica llatina. El següent grup més nombrós entre els estrangers és el de l' UE15+EEE amb 344 metges (11,7%), seguit dels provinents de l'Orient Mitjà (7,4%). Els provinents de l'Àfrica (117 metges) o de l'Europa de l'Est (també 117 metges) representen el 4% (vegeu **GRÀFIC 1**). Els europeus de l'Est mostren, com veurem més endavant, un creixement important. Aquesta distribució fa que, en bona mesura, les xifres sobre les característiques i els comportaments dels col·legiats nascuts a Amèrica Llatina determinin de manera important les del conjunt d'estrangers. En aquest sentit, cal assenyalar que els tres països més representats en el total col·legiats estrangers són l'Argentina (612 metges: 20,8%), Colòmbia (258 metges: 8,8%) i el Perú (252 metges: 8,6%).

GRÀFIC 1:

Distribució dels metges estrangers per zona d'origen (%)

3.2 Gènere

La distribució dels col·legiats estrangers segons el gènere mostra un comportament clarament diferenciat del conjunt. A la **TAULA 3** comprovem que la població de col·legiats estrangers està menys feminitzada: les dones en representen el 38,7%, mentre que són el 45,9% dels col·legiats catalans. Per grups de països estrangers, cal remarcar que les dones són el grup majoritari només entre els nascuts a l'Europa de l'Est, amb un 61,5%. Entre els col·legiats nascuts a l'UE15+EEE el percentatge de dones (48%) és superior al dels nascuts a Catalunya. En canvi al grup dels nascuts a l'Amèrica Llatina (39,3%), l'Àfrica (35,9%), i sobretot l'Orient Mitjà (5,1%) les dones són molt menys nombroses.

A la **TAULA 4** es pot apreciar com la combinació d'edat i procedència té una important relació amb el gènere dels col·legiats. Així, si considerem només els menors de 40 anys, la proporció de dones és molt superior a la del total: 64,5% dels menors de 40 anys, i 44,9% del total de col·legiats. Aquesta diferència, però, és molt menor en el cas dels estrangers que en el dels catalans. Entre els col·legiats estrangers menors de 40 anys, els homes continuen sent majoritaris (50,2%). En canvi, entre els col·legiats catalans menors de 40 anys, les dones predominen àmpliament (68,2%). El col·lectiu de metges menors de 40 anys nascuts a la resta d'Espanya també està fortament feminitzat: les dones en representen el 62,1%.

TAULA 3
Distribució dels col·legiats per gènere (%)

	Homes	Dones	Total
Total de col·legiats	55,1	44,9	100
Nascuts a Catalunya	54,1	45,9	100
Nascuts a la resta d'Espanya	55,2	44,8	100
Nascuts a l' estranger	61,3	38,7	100
Amèrica Llatina i Carib	60,7	39,3	100
UE15+EEE	52,0	48,0	100
Orient Mitjà	94,9	5,1	100
Àfrica	64,1	35,9	100
Europa de l'Est	38,5	61,5	100
Altres	54,0	46,0	100

TAULA 4
Distribució per gènere dels col·legiats menors de 40 anys (%)

	Homes	Dones	Total
Total de col·legiats menors 40 anys	35,5	64,5	100
Catalans menors de 40 anys	31,8	68,2	100
Resta d'espanyols menors de 40 anys	37,9	62,1	100
Estrangers menors de 40 anys	50,2	49,8	100

3.3 Edat

La mitjana d'edat del total de col·legiats és de 47,7 anys; la de les metgesses és de 42,5 anys, i la dels metges és de 52 anys. La mitjana d'edat dels estrangers és de 46,1 anys. Els col·legiats catalans tenen 47,7 anys de mitjana i els nascuts a la resta d'Espanya 48,8 anys. Entre els estrangers s'observen diferències importants segons l'origen. Així, els col·lectius més envellits són els provinents de l'Orient Mitjà (54,5 anys) i de l'Àfrica (50 anys). Els provinents de l'Europa de l'Est, en canvi, són els que tenen una mitjana d'edat més baixa: 41,6 anys. Aquest és el grup de metges estrangers més feminitzat i més jove.

La distribució per franges d'edat varia força entre els grups i confirma les tendències de distribució per edat. Així, s'observa, en la **TAULA 5**, com els col·legiats estrangers es concentren de manera important en la franja de 30 a 39 anys (31,7%). En canvi, la franja d'edat on es concentra el major nombre de catalans és la de 40 a 49 anys (el 29,2%). Resulta remarcable la concentració dels metges nascuts a l'Europa de l'Est en les franges d'edat més joves (més de la meitat se situen entre els 20 i els 39 anys), i la dels provinents de l'Orient Mitjà (el 76% estan entre els 50 i els 69 anys).

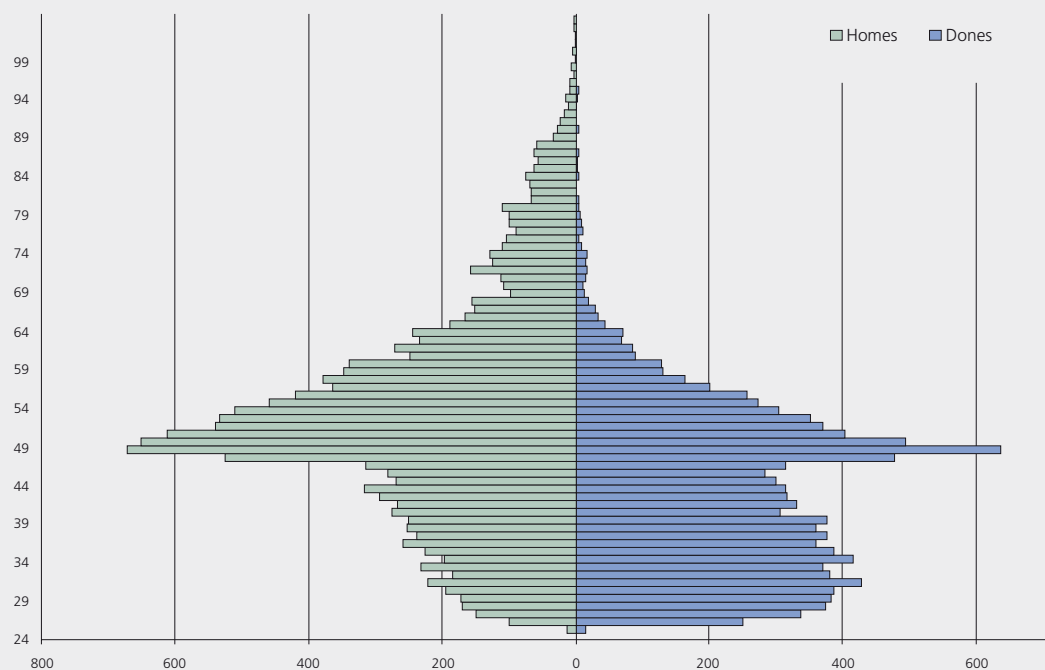
TAULA 5
Distribució dels col·legiats per origen i franges d'edat (%)

Franja d'edat	Amèrica Llatina i Carib	UE15+EEE	Orient Mitjà	Àfrica	Europa de l'Est	Altres	Conjunt d'estrangers	Catalunya	Resta d'Espanya	Total
20-29	5,3	6,4	0,5	2,6	12,8	7,9	5,3	7,5	7,6	7,3
30-39	34,1	34,3	5,1	16,2	40,2	42,9	31,7	21,4	21,5	22,5
40-49	24,9	32,8	18,4	26,5	27,4	27,0	25,6	29,2	26,0	28,2
50-59	20,3	14,0	48,8	34,2	10,3	11,1	21,6	27,5	24,0	26,2
60-69	11,4	9,0	27,2	17,9	5,1	6,3	12,2	7,0	12,1	8,6
70-79	3,1	2,6	0,0	1,7	2,6	4,8	2,8	4,4	6,3	4,6
80-89	0,7	0,6	0,0	0,9	1,7	0,0	0,6	2,5	2,2	2,2
> 90	0,2	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,5	0,4	0,4
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

La feminització i l'envelliment de la professió són una tendència clarament creixent, tal com es pot observar en la piràmide d'edats del conjunt de col·legiats (**GRÀFIC 2**). En el cas dels estrangers (**GRÀFIC 3**), tot i l'increment de dones en les franges d'edat joves, els homes continuen sent majoritaris. També es pot comprovar que els metges estrangers estan distribuïts més regularment en les diverses franges d'edat. Una altra diferència a remarcar és que en la piràmide dels estrangers no es reflecteix el descens de col·legiacions fruit de la introducció del numerus clausus a partir dels anys 1978-1979. Això també és un indicador que la majoria dels col·legiats estrangers es formen a l'estranger.

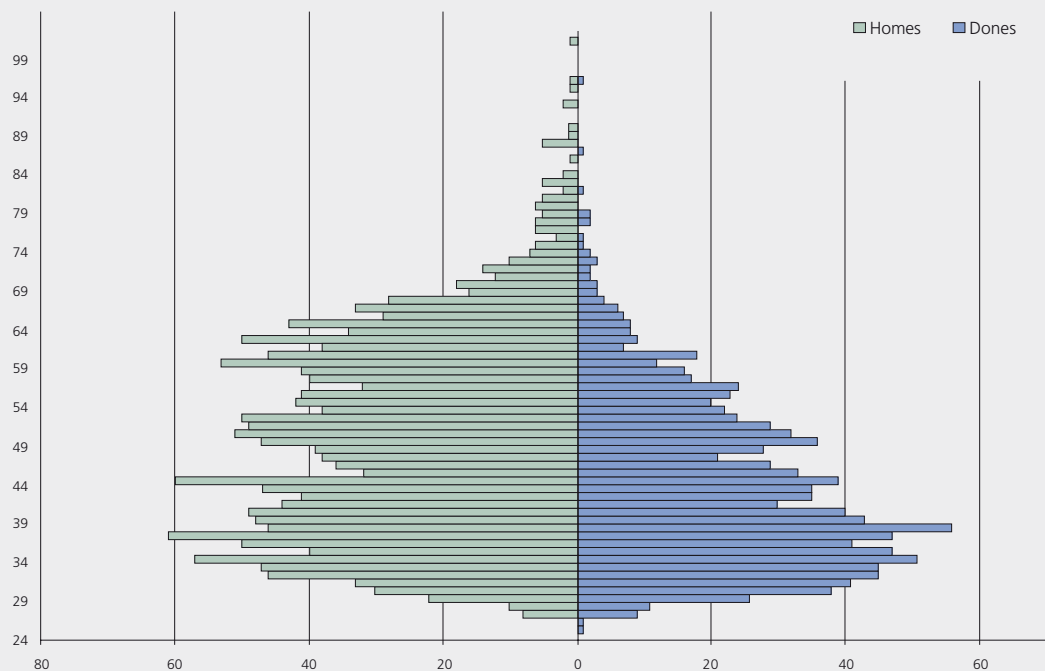
GRÀFIC 2:

Piràmide d'edat del total de col·legiats

GRÀFIC 3:

Piràmide d'edat dels col·legiats estrangers

3.4 Lloc de residència

No s'observen diferències rellevants pel que fa a la zona de residència. Tan sols cal destacar que així com els col·legiats nascuts a Catalunya es concentren sobretot a les comarques de Barcelona, en canvi els col·legiats estrangers es concentren majoritàriament a la ciutat de Barcelona. S'aprecien també algunes diferències entre els diferents grups d'estrangers: així, els originaris de l'Europa de l'Est són els que més es concentren a la ciutat de Barcelona (65,8%); els procedents de l'UE15+EEE, tanmateix, ho fan en menor mesura (un 54,7%, vegeu Taula 6).

TAULA 6
Distribució dels col·legiats per lloc de residència (%)

	Barcelona ciutat	Comarques de Barcelona	Altres	Total
Total de col·legiats	56,1	40,1	3,8	100
Catalunya	54,6	42,5	2,7	100
Resta d'Espanya	59,4	33,5	7,1	100
Conjunt d'estrangers	58,9	38,4	2,7	100
Amèrica Llatina i Carib	59,0	38,3	2,7	100
UE15+EEE	54,7	41,8	3,5	100
Orient Mitjà	58,1	39,6	2,3	100
Àfrica	60,7	35,9	3,4	100
Europa de l'Est	65,8	31,6	2,6	100
Altres	63,5	34,8	1,7	100

Perfil acadèmic

L'anàlisi d'aquest perfil acadèmic es realitza en aquest apartat des de dos punts de vista:

- En primer lloc es fa una anàlisi de la distribució del conjunt de metges estrangers segons la universitat on s'han llicenciat.
- En segon lloc, es dedica un apartat específic a comentar les característiques dels estrangers formats íntegrament a l'estranger.

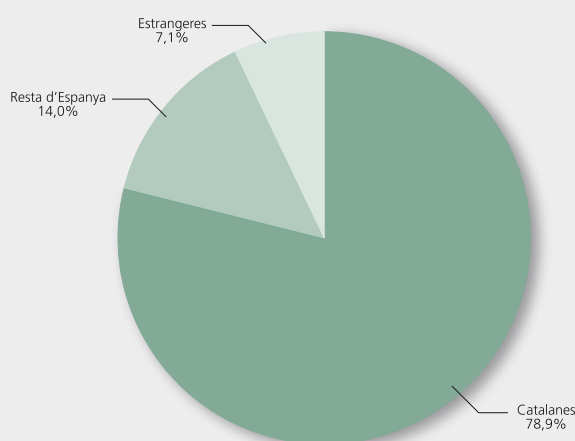
La situació dels estrangers en el programa MIR mereix un espai específic en l'apartat evolutiu (Apartat 5).

L'estudi no analitza la situació d'homologació d'especialistes, a causa de les dificultats legals que es donen en aquest supòsit per als titulats a l'estranger. Caldrà veure en el futur si aquesta situació portarà, a mig termini, a una reedició del MESTO (Metges Especialistes Sense Titulació Oficial).

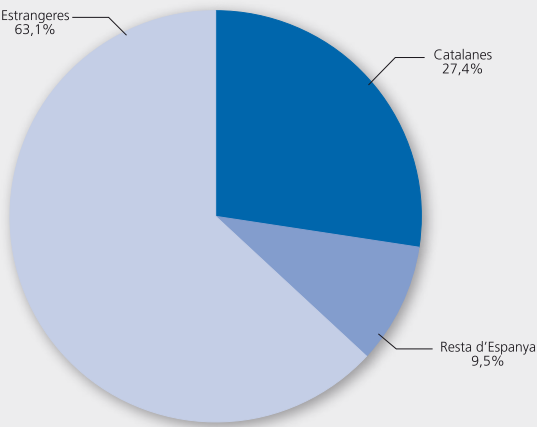
4.1 Universitat de llicenciatura

Com es pot observar al **GRÀFIC 4**, les universitats catalanes són el lloc de llicenciatura del 78,9% del conjunt de col·legiats, i les de la resta d'Espanya del 14,0%. Els llicenciats en universitats estrangeres representen el 7,1% del total de col·legiats.

GRÀFIC 4:
Distribució del total de col·legiats per universitats de llicenciatura (%)

GRÀFIC 5:
Distribució dels col·legiats estrangers per universitats de llicenciatura (%)

En el **GRÀFIC 5** es pot apreciar la distribució del col·legiats estrangers per universitat de llicenciatura: el 63,1% ha obtingut el títol en universitats estrangeres, mentre que poc més d’una quarta part s’ha llicenciat en una universitat catalana, i el 9,5% en una universitat de la resta d’Espanya.

S’observen importants diferències en la universitat de llicenciatura segons la zona d’origen dels col·legiats. Així, existeix un contrast entre, d’una banda, els metges procedents d’Amèrica Llatina i de l’Europa de l’Est, que han obtingut el seu títol majoritàriament a l’estranger (75% i 76,9%, respectivament), i, d’altra banda, els originaris de l’Orient Mitjà i l’Àfrica, que s’han llicenciat majoritàriament en facultats catalanes o de la resta d’Espanya (vegeu **TAULA 7**).

TAULA 7
Distribució dels col·legiats per universitats de llicenciatura (%)

	Universitats Catalanes	Universitats resta d'Espanya	Universitats estrangeres	Total
Total de col·legiats	78,9	14,0	7,1	100
Catalunya	97,2	2,6	0,2	100
Resta d'Espanya	44,2	55,4	0,4	100
Conjunt d'estrangers	27,4	9,5	63,1	100
Amèrica Llatina i Carib	18,2	6,8	75,0	100
UE15+EEE	50,3	12,8	36,9	100
Orient Mitjà	69,1	20,3	10,6	100
Àfrica	44,4	24,8	30,8	100
Europa de l'Est	12,8	10,3	76,9	100
Altres	57,1	14,3	28,6	100

Resulta interessant remarcar l'escàs nombre de titulacions estrangeres que es donen entre els col·legiats nascuts a Catalunya o a la resta d'Espanya: tan sols el 0,2% i el 0,4%, respectivament, han obtingut el seu títol en alguna universitat estrangera.

4.2 Els estrangers formats íntegrament a l'estranger

El COMB té entre les seves funcions principals vetllar per l'accés dels titulats a la professió, i per la qualitat de les actuacions dels seus col·legiats. Per acomplir aquestes funcions tenim, però, una greu dificultat: el COMB no té la possibilitat de valorar el grau de coneixements dels metges que col·legia, facultat de la qual gaudeixen col·legis d'altres països. En el cas dels metges estrangers que han fet els seus estudis de llicenciatura o especialitat en alguna universitat catalana o espanyola, comptem amb referències properes que ens ofereixen suficients garanties, tant pel que fa al nivell de coneixements tècnics, com a l'adaptació als usos i costums del sistema de salut. Això no succeeix amb els metges estrangers que arriben a col·legiar-se amb un títol obtingut en una universitat forana. Amb l'homologació del títol per part del Ministeri d'Educació, la sol·licitud de col·legiació ha de ser immediatament acceptada, i el metge estranger té la possibilitat d'exercir sense més preàmbuls, un cop regularitzada la seva situació administrativa al país. Aquest apartat, per tant, està dedicat a observar les característiques i evolució d'aquest col·lectiu específic d'estrangers.

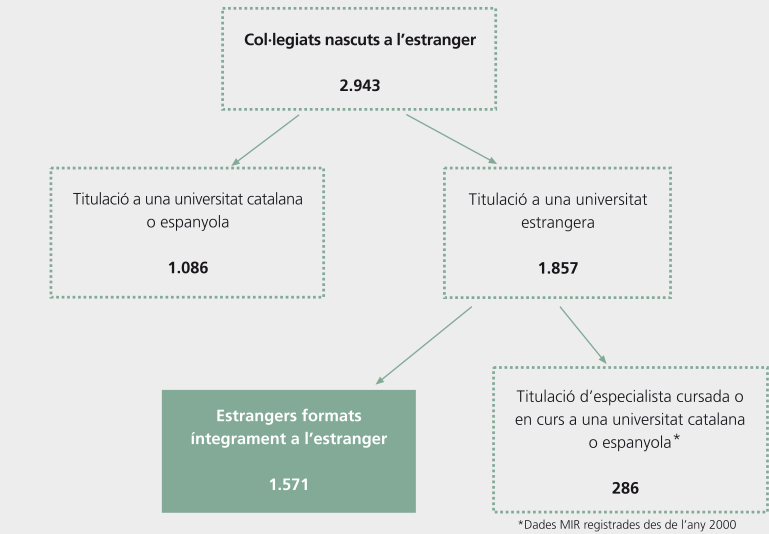
A primer de gener de 2007, els col·legiats nascuts i formats íntegrament a l'estranger³ eren 1.571 (vegeu FIGURA 2), és a dir: el 5,8% del total de col·legiats i el 53,4% dels 2.943 col·legiats estrangers. Els metges estrangers amb formació estrangera provenen majoritàriament d'Amèrica Llatina. Els tres països amb efectius més nombrosos (Argentina: 30,5%; Colòmbia: 10,8%; Cuba: 10,2%) representaven gairebé la meitat del col·lectiu (vegeu Taula 8). No existien grans diferències per països amb relació als estrangers com a conjunt: Mèxic i Itàlia substitueixen a Síria i França en el ranking dels deu primers països que aporten més estrangers (vegeu Taula 1).

³ Les dades sobre formació MIR es registren al COMB des de l'any 2.000, i per tant aquest és una xifra total estimativa.

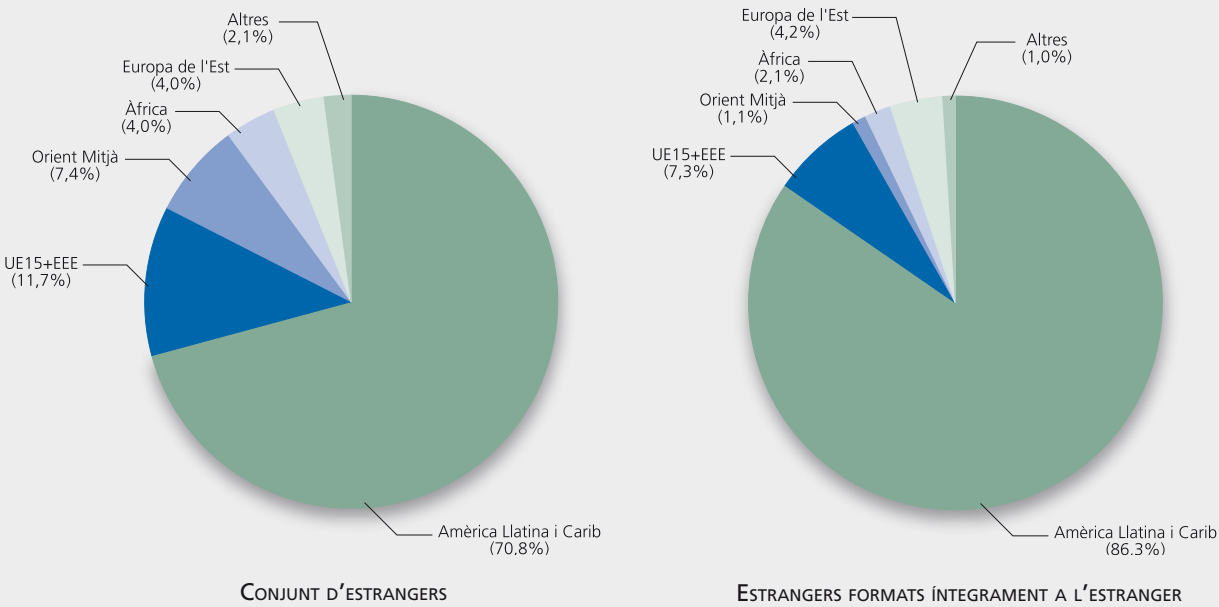
TAULA 8
País de naixement dels col·legiats estrangers formats a l'estranger (10 països amb efectius més nombrosos, absoluts i %)

Argentina	Colòmbia	Cuba	Perú	Equador	Veneçuela	Uruguai	Bolívia	Itàlia	Mèxic
479	169	161	103	103	78	75	48	34	33
30,5%	10,8%	10,2%	6,6%	6,6%	5,0%	4,8%	3,1%	2,2%	2,1%

FIGURA 2
Distribució dels col·legiats estrangers per formació

GRÀFIC 6:
Distribució per zona d'origen (%)

El 86,3% dels estrangers formats íntegrament a l'estranger provenen d'Amèrica Llatina, una concentración major que la que es dona entre el conjunt d'estrangers (70,8%). Tots els altres grups veuen reduït el seu pes percentual de manera important, excepte els de l'Europa de l'Est, que es mantenen en un percentatge gairebé igual: són el 4,0% del total d'estrangers, i el 4,2% dels estrangers formats íntegrament a l'estranger (vegeu GRÀFIC 6).

TAULA 9
Distribución per gènere (%)

	Homes	Dones	Total
Total de col·legiats	55,1	44,9	100
Conjunt d'estrangers	61,3	38,7	100
Estrangers formats íntegrament a l'estranger	58,4	41,6	100
Amèrica Llatina i Carib	58,6	41,4	100
UE15+EEE	63,5	36,5	100
Orient Mit�a	66,7	33,3	100
�frica	66,7	33,3	100
Europa de l'Est	40,9	59,1	100
Altres	56,3	43,8	100

Pel que fa al gènere, el 41,6% dels estrangers formats a l'estranger són dones, mentre que per al conjunt d'estrangers, les dones representen el 38,7% (vegeu Taula 9). Pel que fa a la distribución per gènere d'acord amb la zona d'origen, no existeixen grans diferències entre els estrangers en conjunt i els formats íntegrament a l'estranger. En ambdós casos, el col·lectiu dels provinents de l'Europa de l'Est és el m s feminitzat, i els d'origen africà o d'Orient Mit a els més masculinitzats. Tampoc no s'observen diferències remarcables entre estrangers formats a l'estranger i estrangers com a conjunt pel que fa a la zona de residència.

En resum, el col·lectiu de metges estrangers formats íntegrament a l'estranger té algunes característiques diferenciades respecte dels estrangers com a conjunt:  s un col·lectiu més jove, força feminitzat, i hi predominen encara més els llatinoamericans.

5

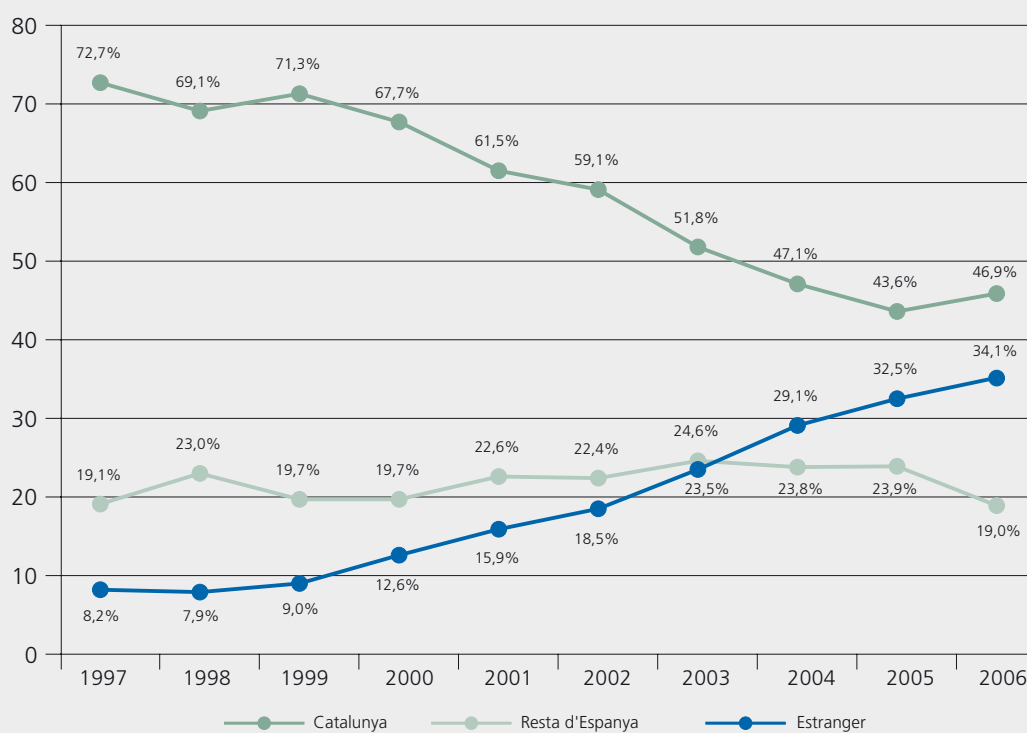
Anàlisi evolutiva dels metges estrangers al COMB

5.1 Evolució de la col·legiació de metges estrangers

El creixement de les col·legiacions d'estrangers al COMB ha estat elevadíssim en els darrers anys. Com es pot veure al **GRÀFIC 7**, en el 1997 els estrangers van ser el 8,2% de les noves col·legiacions. En el 2006, ja van representar un 34,1% dels nous col·legiats.

GRÀFIC 7

Evolució de **noves col·legiacions** per lloc de naixement: 1997-2006 (%)

Si precisem l'anàlisi d'acord amb la zona d'origen, observem, a la **TAULA 10**, com els provinents d'Amèrica Llatina han liderat les incorporacions d'estrangers i han continuat augmentant: representaven el 5,3% del conjunt de noves col·legiacions en l'any 1997, i en el 2006, van ser el 27,8% de tots els nous col·legiats. Els metges provinents de l'Europa de l'Est i de l'UE15+EEE han representat un percentatge petit, però creixent, de les noves col·legiacions en aquests anys.

TAULA 10
Evolució de **noves col·legiacions** per lloc de naixement: 1997-2006 (%)

Any de col·legiació	Amèrica Llatina i Carib	UE15+EEE	Orient Mitjà	Àfrica	Europa de l'Est	Altres	Conjunt d'estrangers
1997	5,3	1,9	0,0	0,7	0,0	0,3	8,2
1998	4,1	2,1	0,3	0,5	0,7	0,2	7,9
1999	6,0	1,3	0,4	0,3	0,6	0,4	9,0
2000	8,5	0,9	0,5	0,7	1,1	0,8	12,6
2001	11,3	2,8	0,3	0,3	0,7	0,4	15,9
2002	14,5	2,2	0,1	0,7	0,6	0,2	18,5
2003	18,8	2,4	0,5	0,5	1,3	0,1	23,5
2004	25,1	1,9	0,1	0,4	1,0	0,6	29,1
2005	24,9	3,6	0,9	1,0	1,9	0,3	32,5
2006	27,8	2,8	0,5	0,5	2,1	0,4	34,1

Val la pena constatar, per tant, que les tres zones geogràfiques que van créixer de manera important i sostinguda en aquests deu anys van ser Amèrica Llatina, UE15+EEE i Europa de l'Est, en contrast amb un estancament de les altes de metges procedents de l'Àfrica, l'Orient Mitjà, i Altres països. Cal remarcar que, pel que fa als provinents d'Amèrica Llatina i l'Europa de l'Est, el 2006 va ser, des del 1997, l'any en el qual les seves col·legiacions varen tenir més pes en el total. Això va tenir la seva correspondència en el descens del pes percentual dels nascuts a Catalunya en les noves col·legiacions: si en el 1997 representaren el 72,7%, en el 2006 van ser tan sols el 46,9%. Pel que fa al percentatge de noves col·legiacions dels nascuts a la resta d'Espanya, en aquests deu anys aquest es va moure en una forquilla entre el 19% i el 24%, amb una tendència estable, tot i que el 2006 (amb el 19,0%) va ser l'any en el qual les incorporacions d'aquest origen varen arribar al seu punt més baix en aquesta sèrie d'anys.

El conjunt de col·legiats estrangers, entre 1997 i 2006, es va més que doblar. Això contrasta amb l'augment de col·legiats nascuts a Catalunya, que va ser del 28,1% en aquest mateix període. Totes les zones d'origen estrangeres van tenir un creixement percentual superior al dels col·legiats nascuts a Catalunya, llevat del grup d'Orient Mitjà.

TAULA 11

Evolució de la col·legiació per lloc de naixement (1997-2006)

	1997	2006	Variació %
Total de col·legiats	19.695	27.049	37,3
Catalunya	14.552	18.635	28,1
Resta d'Espanya	3.849	5.471	42,1
Conjunt d'estrangers	1.294	2.943	127,4
Amèrica Llatina i Carib	808	2.085	158,0
UE15+EEE	170	344	102,4
Orient Mitjà	184	217	17,9
Àfrica	74	117	58,1
Europa de l'Est	26	117	350,0
Altres	32	63	96,9

Cal dir també que s'observen diferències molt rellevants entre les zones d'origen (vegeu Taula 11). Tot i ser encara un grup amb efectius reduïts, el creixement del col·legiats nascuts a l'Europa de l'Est ha estat del 350% en 10 anys. El grup més nombrós (el provinent d'Amèrica Llatina), va passar de 808 a 2.085 col·legiats, és a dir, un augment del 158%. El nombre de col·legiats nascuts a UE15+EEE es va doblar en aquest període, mentre que el creixement dels nascuts a l'Àfrica, tot i ser més reduït, va ser prou significatiu, ja que va arribar al 58,1 en termes percentuals. S'observa també un creixement important dels nascuts en "altres països", signe de diversificació en els països de procedència dels col·legiats estrangers. Els originaris de l'Orient Mitjà van tenir el creixement percentual més modest del conjunt de grups analitzats, amb un 17,9%.

5.2 Canvis en el perfil acadèmic dels metges estrangers

En paral·lel a l'augment de col·legiacions de metges estrangers, el seu perfil acadèmic està canviant de manera considerable. Tradicionalment, la majoria dels metges estrangers que es col·legiaven al COMB arribaven a Barcelona a una edat relativament jove, per realitzar l'especialitat aquí. És el cas paradigmàtic dels metges arribats de l'Orient Mitjà (Síria principalment) als anys 70 i 80 del segle XX.

En els darrers anys, aquest escenari s'està diversificant de manera molt important. Així, les dades reflecteixen un augment de la presència dels metges estrangers en la col·legiació al COMB en dos àmbits:

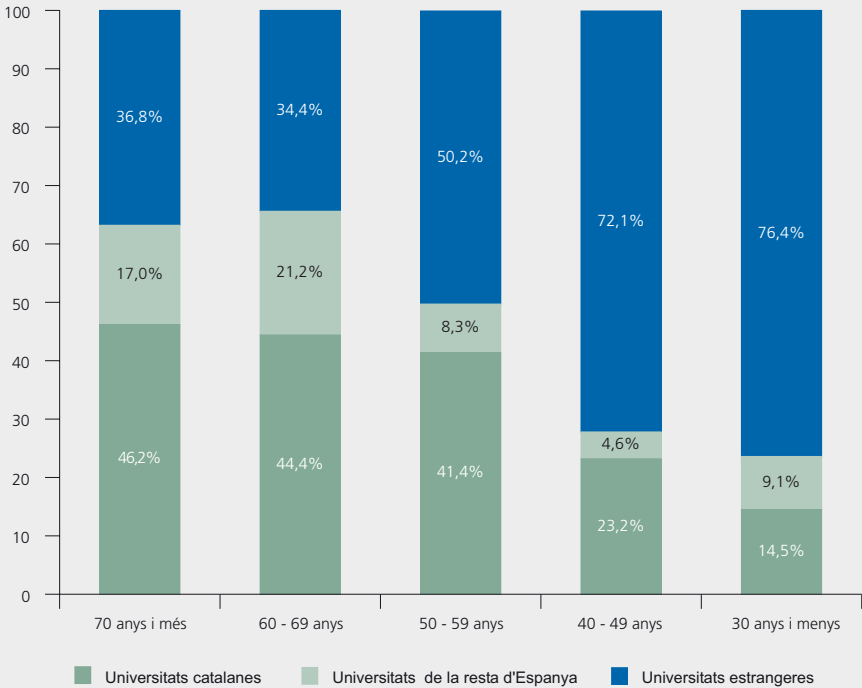
- Creixement de metges titulats a l'estranger (amb títol convalidat o reconegut⁴) que accedeixen directament a l'exercici professional.
- Creixement paral·lel de la presència d'estrangers al Programa MIR.

⁴ Reconeixement en el cas de títols obtinguts a països de la Unió Europea, convalidació en el cas de títols obtinguts a d'altres països.

La presència de metges estrangers no tan sols augmenta, sinó que també es diversifica pel que fa a la seva formació. Aquest fet no s'ha de menystenir, donat que, en definitiva, s'ha passat d'un escenari on el COMB tenia un bon coneixement de les característiques i recorregut formatius dels col·legiats, a una situació on aquest coneixement s'ha vist disminuït a causa de l'augment global de la diversitat de procedències i de perfils acadèmics dels col·legiats estrangers.

En el **GRÀFIC 8** es pot apreciar el canvi que s'ha anat donant entre els col·legiats estrangers pel que fa a la seva formació. Les franges d'edat més joves (els menors de 50 anys) són les que concentren un major nombre de llicenciats a l'estranger. Els metges estrangers majors de 50 anys, en canvi, han estudiat de manera majoritària en universitats catalanes o de la resta d'Espanya.

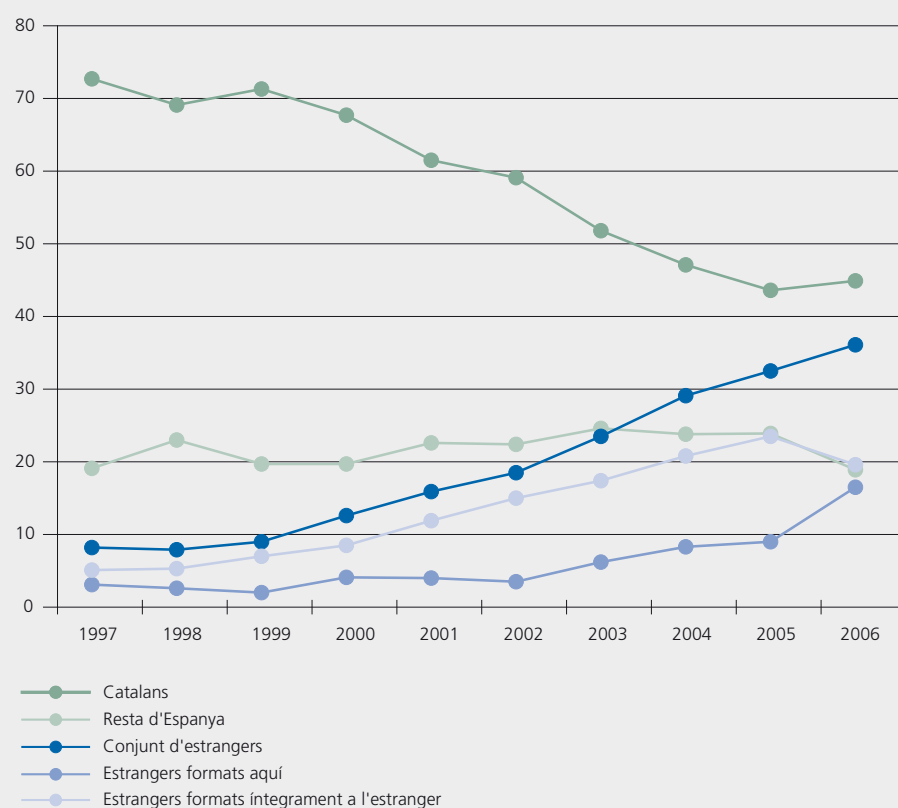
GRÀFIC 8
Distribució dels metges estrangers per franges d'edat i universitat de llicenciatura

Els estrangers formats íntegrament fora d'Espanya tenen un pes creixent en el conjunt de noves col·legiacions. Com s'observa al **GRÀFIC 9**, en el 1997 representaven el 5,1% de noves col·legiacions, i en el 2006 varen representar el 18,6%. La tendència també és a l'alça en el cas dels estrangers que es formen aquí, eren el 3,1% de les noves col·legiacions del 1997, i varen representar el 15,5% de les noves col·legiacions del 2006. En aquest any s'aprecia un important escurçament de la distància que s'havia anat obrint entre els estrangers formats a fora i els formats aquí, fruit d'una creixent presència d'estrangers al programa MIR (veure apartat 5.3) Caldrà per tant estar atents a l'evolució d'aquest canviant perfil acadèmic del col·legiat estranger.

GRÀFIC 9

Evolució de les col·legiacions per origen i formació: 1997-2006 (%)

5.3 Evolució dels metges estrangers en el MIR

Pel que fa a la presència de metges nascuts a l'estranger, en formació a centres acreditats de les comarques de Barcelona, resulta interessant apreciar la distribució d'aquests en el programa de metges interns residents (MIR). A la Taula 12 s'observa com al gener del 2007, els estrangers representaven el 13,7% dels col·legiats MIR. El grup més nombrós era el dels provinents d'Amèrica Llatina, amb 244 MIR que suposaven un 75,3% del total de MIR estrangers. Els nascuts a l'Europa de l'Est i a l'UE15+EEE eren els altres dos grups més nombrosos, ja que representaven el 10,5% i el 9,3% dels MIR estrangers respectivament. Cal destacar el creixement de la presència d'estrangers en aquests anys en el programa MIR: representaven el 3,9% dels R5 , i el 22,6% dels R1.

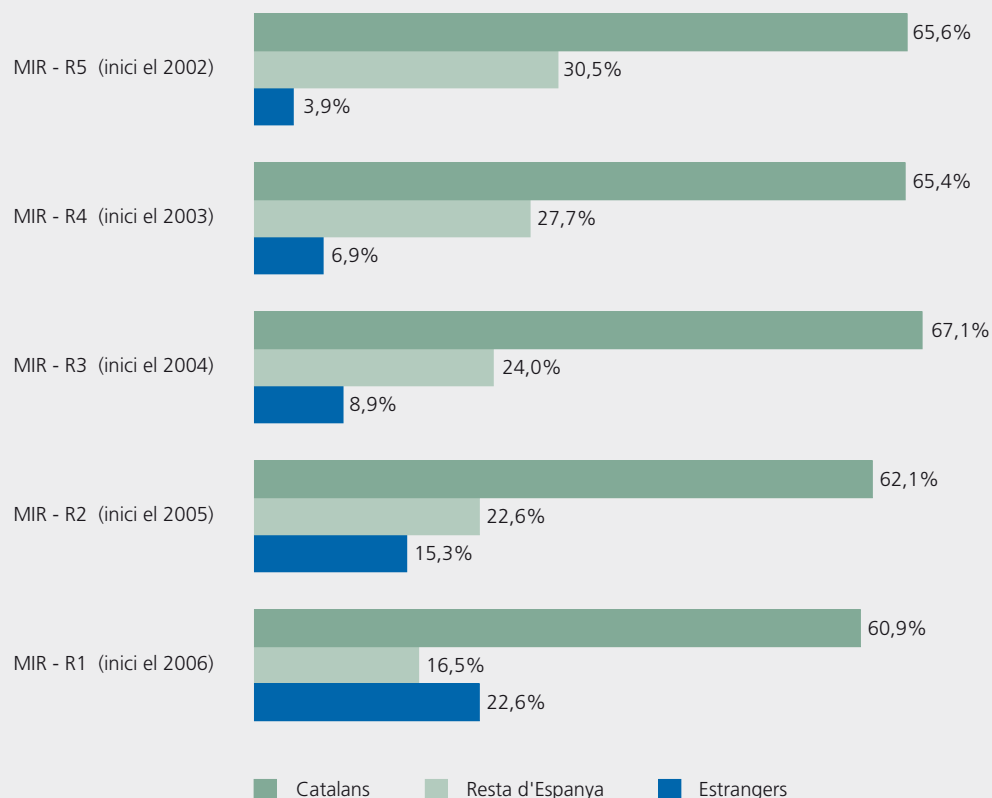
TAULA 12
Distribució dels MIR per zona d'origen: nombres absoluts i percentatge

	MIR - R1	MIR - R2	MIR - R3	MIR - R4	MIR - R5	Total	
Total de col·legiats	619 (100%)	672 (100%)	538 (100%)	408 (100%)	128 (100%)	2.365 (100%)	
Nascuts a Catalunya	377 (60,9%)	417 (62,1%)	361 (67,1%)	267 (65,4%)	84 (65,6%)	1.506 (63,7%)	
Nascuts a la resta d'Espanya	102 (16,5%)	152 (22,6%)	129 (24,0%)	113 (27,7%)	39 (30,5%)	535 (22,6%)	
Conjunt d'estrangers	140 (22,6%)	103 (12,3%)	48 (8,9%)	28 (6,9%)	5 (3,9%)	324 (13,7%)	% sobre estrangers
Amèrica Llatina i Carib	99 (16,0%)	83 (12,4%)	40 (7,4%)	20 (4,9%)	2 (1,6%)	244 (10,3%)	75,3%
UE15+EEE	15 (2,4%)	8 (1,2%)	2 (0,4%)	4 (1,0%)	1 (0,8%)	30 (1,3%)	9,3%
Orient Mitjà	3 (0,5%)	3 (0,4%)				6 (0,3%)	1,9%
Àfrica	5 (0,8%)	1 (0,1%)				6 (0,3%)	1,9%
Europa de l'Est	16 (2,6%)	8 (1,2%)	4 (0,7%)	4 (1,0%)	2 (1,6%)	36 (1,4%)	10,5%
Altres	2 (0,3%)		2 (0,4%)			4 (0,2%)	1,2%

Per zones d'origen, la distribució de col·legiats estrangers MIR resulta semblant a la distribució dels col·legiats estrangers en general. Cal remarcar, però, dues diferències interessants: els originaris de l'Europa de l'Est, tot i ser encara un grup petit -el 4,0%- del total de col·legiats estrangers (veure Taula 2), representaven el 10,5% dels MIR estrangers. Aquesta dada confirma les característiques del conjunt de col·legiats originaris de l'Europa de l'Est que hem anat apuntant al llarg de l'estudi: es tracta d'un col·lectiu petit, però és jove i està en creixement. En canvi, pel que fa als procedents de l'Orient Mitjà, es dona el fenomen contrari: tot i constituir el 7,4% del conjunt d'estrangers (veure Taula 2), representaven tan sols un 1,9% dels MIR estrangers.

GRÀFIC 10

Distribució dels MIR per lloc de naixement i any de residència (%)

En el **GRÀFIC 10** es pot apreciar clarament l'evolució dels MIR estrangers: aquests eren el 22,6% dels residents de primer any, i superaven els residents de primer any nascuts a la resta d'Espanya, que representaven el 16,5%. En l'any 2006, aquesta dada indicava, pel que fa a la presència en la formació especialitzada, una tendència a l'estabilitat dels nascuts a Catalunya, un descens dels nascuts a la resta d'Espanya, i un augment del nombre d'estrangers. Valdrà la pena d'anar observant en el futur si l'augment de la presència d'estrangers al programa MIR continua.

5.4 Destí dels MIR

La gran majoria dels col·legiats MIR formats a centres de la província de Barcelona continuen exercint a Barcelona. Els col·legiats MIR que van iniciar el programa l'any 2000 (s'ha agafat aquest any per ser aquell del qual es tenen dades completes més actualitzades) van ser 413. D'aquests, 71 metges (el 17,2% del total) van sol·licitar la baixa del COMB, tal com podem veure a la **TAULA 13**.

TAULA 13
Baixa dels col·legiats MIR 2000 i motius de baixa

	Total MIR 2000	Total baixes MIR 2000	Motius Baixa	Trasllat a una altra provincia catalana	Trasllat a la resta d'Espanya	Trasllat a l'estranger	Baixa voluntària
Nombre d'efectius	413	71		18	35	12	6
% sobre el total de MIR 2000	100%	17,2%		4,4%	8,5%	2,9%	1,5%

Dels 71 metges sol·licitants de baixa:

- 18 metges s'han traslladat a un altre col·legi provincial de Catalunya;
- 35 metges s'han traslladat a algun col·legi de la resta d'Espanya;
- 12 metges han sol·licitat la baixa per trasllat a l'estranger: d'aquests,
 - 6 són nascuts a Catalunya,
 - 3 a la resta d'Espanya,
 - i 3 a l'estranger;
- 6 metges han sol·licitat la baixa voluntària.

Al **GRÀFIC 11** es poden observar algunes diferències de comportament entre els MIR 2000 depenent del lloc d'origen. D'entre els MIR 2000 nascuts a l'estranger, el 81,8% romanen col·legiats al COMB, i el 13,6% han sol·licitat la baixa per exercir a l'estranger. Els MIR 2000 nascuts a la resta d'Espanya són els que menys han mantingut la col·legiació al COMB, ja que el 28,3% s'han donat de baixa, la majoria (el 20%) per trasllat a alguna província espanyola.

GRÀFIC 11
Situació dels MIR 2000 per lloc d'origen

6

Els metges estrangers en la demografia mèdica del COMB

L'arribada de metges estrangers a casa nostra en els darrers anys sembla respondre a unes necessitats del sistema de salut que no es cobreixen amb els metges locals. En aquest apartat es realitzen dos exercicis que relacionen l'arribada de metges estrangers amb la realitat de la demografia mèdica del COMB. Per una banda, es fa una anàlisi de les altes i baixes col·legials. L'exercici resulta significatiu amb referència a les tendències que s'estan donant en el sector. Per altra banda, es realitza una projecció al 2015 de les diverses variables que determinen el nombre de metges en exercici.

6.1 Anàlisi del balanç de professionals al COMB 2006

El nombre d'altes col·legials al COMB en l'any 2006 va ser de 1.159 metges. Com es pot apreciar a la **TAULA 14**, d'aquestes, 547 (el 47,2%) varen correspondre a col·legiats MIR, i 612 (el 52,8%) a metges no MIR, que van accedir directament a la professió. En aquest darrer grup, els metges estrangers varen tenir una presència molt important, ja que hi representaren el 45,1%, mentre que en el grup de col·legiacions MIR, representaven el 21,8%.

TAULA 14
Altes col·legials 2006

Altes	Absoluts	% sobre el total	% de cada subgrup
Col·legiacions MIR			
Catalunya	328	28,3%	60,0%
Resta d'Espanya	100	8,6%	18,3%
Estrangers	119	10,3%	21,8%
Subtotal col·legiacions MIR	547	47,2%	100,0%
Col·legiacions no MIR			
Catalunya	216	18,6%	35,3%
Resta d'Espanya	120	10,4%	19,6%
Estrangers	276	23,8%	45,1%
Subtotal col·legiacions no MIR	612	52,8%	100,0%
Total	1.159	100%	

En la **TAULA 15** s’aprecia la composició de les baixes col·legials (468) i les jubilacions (199), que sumen 667. El principal motiu de baixa entre els col·legiats en exercici va ser el trasllat a una altra província (266 metges), seguit del trasllat a l’estranger (90 metges).

TAULA 15
Baixes col·legials i jubilacions 2006

Baixes* i jubilacions**	Absoluts	% sobre el total	% sobre les baixes
Motius baixa col·legial:			
- Malaltia	3	0,4%	0,6%
- Cessament d'exercici	12	1,8%	2,6%
- Defunció	16	2,4%	3,4%
- Trasl·lat a l'estranger	90	13,5%	19,2%
- Trasl·lat una altra província	266	39,9%	56,8%
- Baixa voluntària	81	12,1%	17,3%
Subtotal baixes col·legials	468	70,2%	
Jubilacions	199	29,8%	
Total	667	100,0%	

*Baixes dels col·legiats menors de 65 anys
 ** Col·legiats que han complert 65 anys durant el 2006

En definitiva, per tant, com es resumeix a la **TAULA 16**, en l’any 2006 va quedar un balanç positiu de 492 metges col·legiats en exercici, que varen augmentar el cos professional a la demarcació de Barcelona. Cal constatar, doncs que les 547 altes de col·legiats MIR (veure **TAULA 14**) varen contribuir exclusivament a compensar les baixes produïdes, i que el balanç positiu de professionals va venir donat per col·legiacions no MIR, on els professionals estrangers eren majoritaris. Aquest fet es veu reforçat si tenim en compte que és previsible que una part dels col·legiats MIR (17,2% en el cas dels MIR 2000: veure **TAULA 13**), una vegada acabat el seu període de formació, marxïn a exercir a d’altres indrets.

TAULA 16
Balanç d’altes i baixes i jubilacions col·legials 2006

Altes	1.159
Baixes	667
Balanç	492

6.2 Projectió al 2015 del balanç de professionals en exercici al COMB

Qualsevol projectió, també en el camp de la demografia mèdica, té grans limitacions. Ens ha semblat interessant, malgrat tot, realitzar un exercici de projectió de la situació del 2006 fins l'any 2015. Aquest exercici de projectió implica l'assumpció de diversos criteris que s'expliciten més endavant.

En primer lloc, i d'acord amb les estimacions realitzades, en l'any 2006 la taxa de metges en exercici per 1.000 habitants a la demarcació de Barcelona, com es mostra a la **TAULA 17**, era de 3,9.

TAULA 17

Metges en exercici a la demarcació de Barcelona (2006)

Total de metges col·legiats	27.049
Col·legiats jubilats (65 anys i més)	-2.734
Nombre de menors de 65 anys dedicats a tasques no assistencials⁵	-3.647
Total de metges en exercici	20.668
Metges en exercici/1000 habitants a la demarcació de Barcelona	3,9

Font: Elaboració pròpia amb dades COMB i IDESCAT

⁵ Estimació: 15%, sobre la base de les dades de metges amb contractació d'assegurança de responsabilitat civil.

En la **TAULA 18** es pot observar la projectió de les dades de població general i del nombre de metges en exercici a la demarcació de Barcelona. S'ha detallat la projectió de les variables (jubilacions col·legials, baixes, altes MIR, altes no MIR de nacionals i estrangers) que determinen el balanç de col·legiats en exercici, i per tant el nombre de metges per 1.000 habitants.

En la **TAULA 19** s'aprecien les variacions percentuals de cada una de les variables que determinen la projectió del balanç de metges en exercici al COMB. Cal assenyalar en primer lloc com s'aprecia un descens del nombre de metges en exercici per mil habitants, que actualment és de 3,89, i en la projectió al 2015 seria de 3,72. Això és el resultat d'un creixement del nombre de metges en exercici (10,7%) que no arriba a cobrir el creixement de població (16%) en aquest mateix període 2006-2015.

Pel que fa a la l'evolució prevista de les diferents variables que determinen el nombre de metges en exercici, cal remarcar la previsió d'un important augment de jubilacions col·legials (184,4%) i de baixes (39,9%), com també un descens del 49% en el nombre d'altes no MIR de col·legiats catalans i de la resta d'Espanya. En aquesta projectió, les altes de metges MIR no resultarien suficients per cobrir aquests factors de disminució de professionals en exercici. Finalment, es preveu un important creixement (292,3%) del nombre de metges no MIR estrangers, que complementarien el descens de metges autòctons.

TAULA 18Projecció⁶ del balanç de metges en exercici al COMB (2006-2015)

Any	Projecció de població ⁷	Jubilacions col·legials ⁸	Baixes ⁹	Altes MIR ¹⁰	Altes No MIR ¹¹		Balanç ¹²	Metges en exercici ¹³	Metges en exercici/1.000 Habitants ¹⁴
					Catalans i resta d'Espanya	Estrangers			
2006	5.309.404	199	468	547	336	276	318	20.668	3,89
2007	5.560.152	234	486	554	312	321	289	20.957	3,77
2008	5.658.795	314	504	554	289	374	216	21.174	3,74
2009	5.749.908	302	523	554	269	435	244	21.417	3,72
2010	5.830.479	356	543	554	249	507	214	21.632	3,71
2011	5.904.273	340	564	554	231	590	265	21.896	3,71
2012	5.972.796	468	585	554	215	686	183	22.080	3,70
2013	6.036.801	477	608	554	199	799	235	22.315	3,70
2014	6.097.794	541	631	554	185	930	247	22.561	3,70
2015	6.157.281	566	655	554	172	1.083	316	22.878	3,72

Per a la realització d'aquesta projecció s'han utilitzat els següents criteris:

⁶ Es tracta d'una projecció lineal, d'acord amb les dades de variació recollides en els darrers 10 anys, i assumint que no es realitzaran accions sobre les diferents variables assenyalades.

⁷ La projecció de població general per a la província de Barcelona, és una elaboració pròpia que s'ha realitzat sobre la base de l'escenari de creixement més alt projectat per l'Institut d'Estadística de Catalunya, per al conjunt de Catalunya.

⁸ Les jubilacions col·legials reflecteixen el nombre de metges que compliran l'edat de jubilació (65 anys) en els anys de referència.

⁹ Es tracta de les baixes dels menors de 65 anys. Per a la projecció s'ha aplicat la mitjana del percentatge de variació dels darrers 10 anys.

¹⁰ Per a la projecció de les altes MIR s'ha aplicat la mitjana d'aquest tipus d'altes registrades al COMB des de l'any 2000.

¹¹ Pel que fa a la projecció d'altes no MIR, s'ha aplicat la mitjana del percentatge de variació dels darrers deu anys, tant per als metges catalans i de la resta d'Espanya com per als estrangers.

¹² El balanç és el resultat de restar les baixes previstes de les altes previstes (descomptant prèviament a aquestes altes un 15% de metges que s'estima que es dediquen a tasques no assistencials -estimació sobre la base de les dades de metges amb contractació d'assegurança de responsabilitat civil-).

¹³ El total de metges en exercici resulta de sumar any a any als metges en exercici els resultats del balanç.

¹⁴ El nombre de metges per 1.000 habitants s'ha calculat fent servir les dades de projecció de població i de metges en exercici presents en aquesta mateixa taula.

TAULA 19

Variacions percentuals en la projecció del balanç de metges en exercici al COMB (2006-2015)

Any	Projecció de població	Jubilacions col·legials	Baixes	Altes MIR	Altes No MIR		Balanç	Metges en exercici	Metges en exercici/1.000 Habitants
					Catalans i resta d'Espanya	Estrangers			
2006	5.309.404	199	468	547	336	276	318	20.668	3,89
2015	6.157.281	566	655	554	172	1.083	316	22.878	3,72
Variació %	16%	184,4%	39,9%	1,3%	-49%	292,3%	-0,6%	10,7%	-4,6%

La qüestió, per tant, consisteix a estimar com evolucionarà, del 2007 al 2015, la taxa de metges per habitant. D'acord amb la projecció realitzada, s'observa que la variable més determinant (donada la seva flexibilitat) en la determinació d'aquesta taxa és la d'altres de metges no MIR estrangers, que es triplicarien, passant de les 276 altres registrades en el 2006, a 1.083 en el 2015.

En conclusió, si no es modifiqués la situació actual, l'arribada de metges estrangers formats en universitats foranes¹⁵ seria l'única via per a mantenir el nombre necessari de professionals en exercici, a no ser que s'emprenguin accions que permetin alterar les altres variables que afecten el nombre de col·legiats en exercici, com ara:

- la modificació de l'edat de jubilació,
- l'augment de les places de formació de pregrau i postgrau en Medicina a Catalunya¹⁶,
- l'augment dels estímuls per a la retenció a Catalunya dels professionals formats aquí,
- l'augment dels estímuls per limitar les baixes col·legials (essencialment per trasllats a altres províncies, a l'estranger, i per abandó de l'activitat assistencial),
- l'augment de l'atracció de professionals formats en universitats de la resta d'Espanya,
- la reorganització dels serveis sanitaris, que en millorin l'eficiència,
- l'estímul del treball en equip i la delegació de funcions entre professionals sanitaris.

Cal tenir en compte, sobre aquest conjunt de variables, que, si no s'actua immediatament, la "importació" de professionals nascuts i formats íntegrament a l'estranger, resulta una opció flexible i relativament ràpida per al sector sanitari públic i privat. En canvi, el nostre sistema de variació de les places de formació resulta molt rígid, i el disseny i aplicació de polítiques que retenguin els professionals formats aquí, o atreguin metges de la resta d'Espanya comporten moltes dificultats.

Com ha quedat expressat en l'apartat dedicat a l'estudi dels metges estrangers formats íntegrament a l'estranger, la inquietud del COMB ve donada pel fet que té entre les seves funcions principals vetllar per l'accés dels titulats a la professió, i per la qualitat de les actuacions dels seus col·legiats. És justament amb relació a aquest grup de col·legiats que el COMB té més limitades les possibilitats d'exercir correctament les seves funcions, donat que té un gran desconeixement del seu nivell de formació. Per tant, és la formació dels metges, més que no pas el seu origen, el motiu de preocupació del COMB.

¹⁵ Accions com les esmentades en l'Informe sobre la necessitat de metges en el sistema sanitari català. Causes i solucions del Consell de la Professió Mèdica de Catalunya

¹⁶ 823 places de pregrau a les universitats catalanes (2006-2007), i 994 places de postgrau (MIR) a centres acreditats a Catalunya (2007)

Conclusions

- Al COMB s'agrupen metges nascuts a 94 països i amb 77 nacionalitats diferents.
- La presència de metges nascuts a altres països no és un fenomen nou al COMB. Des del 1978, el percentatge de metges estrangers sempre ha estat per sobre del 5% del total de col·legiats.
- El gener del 2007, els nascuts a Catalunya representen el 68,9% del total de col·legiats, i els nascuts a la resta d'Espanya en representen el 20,2%. Els nascuts a l'estranger són 2.943 i representen el 10,9% del total de 27.049 col·legiats. Els de nacionalitat estrangera, en canvi, són 1.500 i representen el 5,5% del total.
- El gruix principal d'estrangers prové d'Amèrica Llatina i el Carib. Aquesta zona geogràfica és l'origen de més del 70% dels col·legiats estrangers. El segon grup en importància són els nascuts a la Unió Europea dels 15, que representen un 11,7% dels estrangers. El tercer grup més nombrós és el dels nascuts a l'Orient Mitjà: un 7,4% dels estrangers.
- L'Argentina és el principal país emissor d'estrangers al COMB: els que hi han nascut representen el 20,8% del total dels col·legiats estrangers. Segueixen Colòmbia, amb el 8,8%, i el Perú, amb 8,6%.
- El col·lectiu de metges estrangers està menys feminitzat que els nascuts a Catalunya i a la resta d'Espanya. Mentre que entre aquests últims les dones representen el 45,9% dels nascuts a Catalunya i el 44,8% dels nascuts a la resta d'Espanya, entre els estrangers les dones són el 38,7%.
- La mitjana d'edat és de 47,7 anys per als nascuts a Catalunya i de 46,1 anys per als estrangers. Entre els estrangers, el col·lectiu més jove és el provinent de l'Europa de l'Est, amb una mitjana de 41,6 anys, i el més envellit, el provinent de l'Orient Mitjà, amb una mitjana de 54,5 anys.
- Del conjunt dels col·legiats al COMB, el 7,1% s'ha llicenciat en alguna universitat estrangera. Entre el col·lectiu de metges estrangers, el 63,1% s'ha llicenciat a l'estranger.
- En el col·lectiu de metges estrangers, en els darrers anys, cada cop són més els que s'han format íntegrament a l'estranger. Entre les noves col·legiacions de l'any 2006, el 18,6% ha estat per part d'estrangers amb formació íntegra a l'estranger, i el 15,5%, per part d'estrangers amb formació en una universitat catalana o de la resta d'Espanya. Els metges formats íntegrament a l'estranger tenen algunes característiques diferenciades respecte dels estrangers com a conjunt: és un col·lectiu més jove, més feminitzat, i hi predominen encara més els llatinoamericans.
- En els darrers 10 anys, el nombre de col·legiats nascuts a l'estranger s'ha més que doblat. En aquest període, els nascuts a l'Amèrica Llatina han crescut un 158%, i els originaris de l'Europa de l'Est han augmentat un 350%.
- De totes les noves col·legiacions de l'any 2006, el 36,1% ha estat per part d'estrangers.

- Els estrangers representen el 13,7% dels col·legiats MIR. El grup més nombrós és el dels provinents d'Amèrica Llatina, que suposen un 75,3% del total de MIR estrangers. Els nascuts a Catalunya són el 63,7% dels col·legiats MIR, i els nascuts a la resta d'Espanya en representen el 22,6%. Aquesta distribució és semblant a la del total de col·legiats.
- La presència de col·legiats estrangers al programa MIR creix de manera important. Els estrangers representen el 3,9% dels col·legiats MIR de cinquè any (R5), i el 22,6% dels residents de primer any (R1). S'observa en paral·lel un descens dels residents nascuts a la resta d'Espanya, que són el 30,5% dels R5, i el 16,5% dels R1.
- Entre els MIR 2000 nascuts a l'estranger, el 81,8% romanen col·legiats al COMB, i el 13,6% han sol·licitat la baixa per exercir a l'estranger.
- Entre els MIR 2000 nascuts a la província de Barcelona, només l'1,8% han sol·licitat la baixa per exercir a l'estranger. Aquesta proporció és del 4,3% entre els nascuts a altres províncies catalanes i del 3,3% entre els nascuts a la resta d'Espanya.
- Durant el 2006, les altes de col·legiats MIR han contribuït exclusivament a compensar les jubilacions i baixes col·legials.
- En les 612 altes de col·legiats no MIR produïdes en el 2006, els metges estrangers tenen una presència molt important, ja que en representen gairebé la meitat (45,1%, 276 metges).
- Si es realitza una projecció de la demografia col·legial a 2015, entre els factors que contribuirien negativament en la demografia col·legial cal esmentar l'augment de jubilacions col·legials (184,4%) i de baixes (39,9%), com també un descens del 49% en el nombre d'altes no MIR de col·legiats catalans i de la resta d'Espanya. En aquesta projecció, les altes de metges MIR no resultarien suficients per cobrir aquests factors de disminució de professionals en exercici. Finalment, es preveu un important creixement (292,3%) del nombre de metges no MIR estrangers.
- En la projecció de les dades demogràfiques a 2015, es preveu que es donaria un descens del nombre de metges en exercici per mil habitants, produït per un creixement del nombre de metges en exercici (10,7%) que no s'igualaria amb el creixement de població (16%) en aquest mateix període 2006-2015.

Valoracions

El col·lectiu de metges estrangers ha crescut de manera molt important en els darrers anys al COMB, i avui dia constitueix gairebé un 11% del total. Podem suposar, a més, que aquesta tendència creixent continuarà en els pròxims anys. Tot i que és difícil aventurar fins a quin moment i en quina mesura es mantindrà aquest creixement, algunes dades dels països del nostre entorn poden donar-nos-en pistes. Al Regne Unit, país que, fins l'any passat, ha impulsat activament l'arribada de metges d'altres països per suplir el seu dèficit de professionals, el 30% dels seus metges registrats s'havien titulat a l'estranger. Amb xifres diverses, s'estan produint moviments d'“importació” de metges en països com els Estats Units, Canadà, Alemanya i França. Tot plegat ha desbordat la planificació de necessitats de metges a escala estatal, i ha despertat qüestionaments ètics, assenyalats per la Organització Mundial de la Salut mateixa, sobre un fenomen que, en la mesura que descapitalitza de professionals sanitaris els sistemes de salut dels països d'origen (normalment en vies de desenvolupament), contribueix a augmentar-ne la precarietat.

El col·lectiu estranger, a més, va tendint a diversificar-se. Tot i que els llatinoamericans en representen més del 70%, el col·lectiu amb un creixement més important en termes percentuals en els darrers 10 anys és el de professionals dels països de l'Europa de l'Est. Cal tenir en compte que l'entrada d'una part important d'aquests països a la Unió Europea facilita els tràmits de convalidació del títol. Això compensarà probablement el fre que per a aquests professionals representen les dificultats plantejades per l'idioma. Cal no oblidar tampoc que continuen creixent les col·legiacions del segon grup en importància: els originaris de l'UE15+EEE.

Un altre aspecte especialment rellevant per al COMB és el canvi que s'està produint en la formació dels col·legiats estrangers: de manera creixent, els metges arribats d'altres països s'han format exclusivament a l'estranger. Aquest col·legiats formats més enllà de les nostres fronteres contribueixen ja actualment de manera decisiva al manteniment d'un balanç positiu de col·legiats en exercici al COMB, i per tant al manteniment futur de l'actual taxa de metges per mil habitants. Resulta previsible que, posat que continuï la creixent demanda de metges, i no s'actui immediatament, la “importació” de professionals formats íntegrament a l'estranger resultarà, de manera cada cop més accentuada, una opció flexible i relativament ràpida per al sector sanitari públic i privat, per comparació a les rigideses del nostre sistema en la variació de les places de formació, o a les dificultats en el disseny i aplicació de polítiques que retenguin els professionals formats en universitats pròpies.

Com s'ha dit en l'apartat específic d'aquest estudi dedicat a aquest col·lectiu, el COMB té entre les seves funcions principals el vetllar per l'accés dels titulats a la professió, i per la qualitat de les actuacions dels seus col·legiats. Per acomplir aquestes funcions s'hauria de superar, però, una greu dificultat: el COMB no té la possibilitat de valorar el grau de coneixements dels metges que col·legia, facultat de la qual gaudeixen col·legis d'altres països. És per això que el COMB creu necessari canviar aquesta situació, i augmentar el coneixement sobre les titulacions obtingudes a l'estranger, establint, com es dona en països del nostre entorn, mesures de revisió d'accés específiques per a l'exercici de la professió. Això, naturalment, sense posar en qüestió la homologació legal que del seu títol obtinguin aquests metges.

Cal per tant comptar amb un nou fenomen a afegir a la salarització i feminització de la professió: l'estrangerització. En definitiva, tots aquest són factors d'una realitat que està canviant el perfil del col·legiat tradicional.

El COMB té el repte de no ser un actor passiu en aquest procés: té la possibilitat d'anticipar-se i intentar influir en els canvis, o s'haurà de conformar a anar-hi a remolc; pot adaptar la seva cartera d'activitats i serveis a aquests canvis, o limitar-se a ignorar-los. En suma, té el repte de continuar sostenint un lideratge històric a cavall d'aquests canvis, si no vol quedar superat per l'onada.

Com a fruit d'aquests principis de manteniment i garantia de la qualitat de l'exercici professional, i de la voluntat d'adaptar-se contínuament a les noves circumstàncies, el COMB continuarà impulsant la confecció de programes docents d'accés a la professió, integrant mòduls com ara el funcionament del sistema sanitari català, les urgències i el suport vital bàsic, la prescripció farmacèutica, la comunicació amb el pacient, o un nivell bàsic de la llengua catalana.

Assistim a una creixent arribada de professionals formats íntegrament a l'estranger. La preocupació del COMB no és l'origen d'aquests metges, sinó la impossibilitat de valorar-ne el procés formatiu, donat que aquest s'ha produït íntegrament fora del nostre àmbit de control. Caldria analitzar en un futur proper, davant la creixent diversificació en la formació dels metges, la necessitat d'establir mesures progressives, legals i professionals, que des d'un punt de vista qualitatiu i no tan sols burocràtic, permetessin regular adequadament l'accés a la professió. Els col·legis som garants socials de l'exercici de la medicina, i no podem defugir la responsabilitat d'actuar sobre l'accés a l'exercici professional en un moment amb reptes tan importants. Finalment, tampoc no podem defugir la responsabilitat social que implica un fenomen d'emigracions que descapitalitza els països d'origen de professionals que els són, sovint, extremadament necessaris.

Annex

DISTRIBUCIÓ DELS COL·LEGIATS ESTRANGERS PER PAÍS DE NAIXEMENT (COMB - 1 GENER 2007)

Amèrica Llatina i Carib		UE15+EEE		Orient Mitjà		Àfrica		Europa de l'Est		Altres	
Argentina	612	Alemanya	72	Arabia Saudita	1	Algèria	14	Albània	1	Austràlia	1
Bolívia	76	Andorra	28	Irak	3	Cap Verd	2	Armènia	1	Canada	7
Brasil	47	Àustria	4	Iran	13	Egipte	7	Bielorrússia	2	Corea del Sud	3
Colòmbia	258	Bèlgica	8	Israel	6	Etiòpia	2	Bòsnia Hercegovina	2	E.U.A.	29
Costa Rica	7	Dinamarca	1	Jordània	46	Gabon	2	Bulgària	7	Filipines	5
Cuba	206	Finlàndia	1	Kuwait	1	Guinea Equatorial	8	Croàcia	6	Índia	3
Equador	128	França	88	Líban	38	Kenya	1	Eslovàquia	1	Indonèsia	1
El Salvador	13	Grècia	10	Palestina	9	Líbia	2	Eslovènia	2	Japó	1
Guatemala	8	Itàlia	58	Síria	100	Marroc	68	Estònia	1	Pakistan	2
Haití	2	Luxemburg	1			Nigèria	5	Geòrgia	1	Turquia	2
Hondures	2	Noruega	2			Rep. D. Congo	2	Hongria	1	Uzbekistan	1
Mèxic	72	Països Baixos	16			Sud-àfrica	1	Lituània	2	Vietnam	2
Nicaragua	16	Portugal	7			Sudan	2	Macedònia(FYRM)	2	Xina	6
Panamà	12	Regne Unit	27			Tunis	1	Moldàvia	6		
Paraguai	21	Suècia	4					Polònia	14		
Perú	252	Suïssa	17					República Txeca	3		
Puerto Rico	4							Romania	25		
Rep. Dominicana	46							Rússia	31		
Uruguai	116							Sèrbia	4		
Veneçuela	137							Ucraïna	5		
Xile	50										
Subtotals	2.085	344		217		117		117		63	
Total						2.943					

Referències i bibliografia

- Bach S. *International migration of health workers: labour and social issues*. Geneva. International Labour Office. 2003.
- Brito P., Galin P., Novick M. *Labour relations, employment conditions and participation in the health sector*. World Health Organization, 2001.
- Bourassa M., Simoens S., Giuffrida A. *Impact, regulation and health policy implications of physician migration in OECD countries*. Human Resources for Health 2004, 2:12. <http://www.human-resources-health.com/content/2/1/12>. Accés el novembre de 2006.
- Comisión de Recursos Humanos del Sistema Nacional de Salud. *ORDEN SCO/2907/2006, de 14 de septiembre, por la que se aprueba la convocatoria de pruebas selectivas 2006, para el acceso en el año 2007, a plazas de formación sanitaria especializada para Médicos, Farmacéuticos, Químicos, Biólogos, Bioquímicos, Psicólogos y Radiofísicos Hospitalarios*. BOE núm. 227. 22 septiembre 2006.
- Consell de la Professió Mèdica de Catalunya. Comissió d'Ordenació de la Professió. *La necessitat de metges en el sistema sanitari català. Causes i solucions*. Febrer 2007.
- Departament d'Universitats, Recerca, i Societat de la Informació. *Guia dels estudis universitaris 2005-2006*. Generalitat de Catalunya. 2005.
- Generalitat de Catalunya. *Estudiar a Catalunya*. http://www10.gencat.net/dursi_estudiaracatalunya/. Accés el gener de 2007.
- Departament de Salut. Registre Central d'Assegurats. Tall oficial de Targetes Sanitàries Individuals. Generalitat de Catalunya. 2006.
- Dubois C., McKee M., Nolte E. (editors). *Human resources for health in Europe*. European Observatory on Health Systems and Policies Series. 2006.
- Institut d'Estadística de Catalunya. *Padró Municipal d'Habitants 2006*. <http://www.idescat.net>. Accés el gener de 2007.
- Instituto Nacional de Estadística. *Estadística de profesionales sanitarios colegiados 2005*. <http://www.ine.es>. Accés el novembre de 2006.
- Joint Learning Initiative. *Human resources for health: overcoming the crisis*. Cambridge, MA, USA: Harvard University Press, 2004.
- Hidalgo Vega A., del Llano Señarís J., Pérez Camarero, S. et al. *Recursos humanos para la salud: suficiencia, adecuación y mejora*. Colección de Economía de la Salud y Gestión sanitaria. Masson, 2007.
- Hongoro C., McPake B. *How to bridge the gap in Human resources for health*. Lancet 2004; 364: 1451-56.
- Pond B., McPake B. *The health migration crisis: the role of four Organization for Economic Cooperation and Development countries*. Lancet 2006; 367: 1448-55.
- Simoens S., Hurst J. *The supply of physician services in OECD countries*. OECD Health Working Papers. 2006.
- World Health Organization. *The World Health Report 2006: Working together for health*. 2006.

Amb el suport de:

COL·LEGI OFICIAL DE METGES DE BARCELONA

Gabinet d'Estudis Col·legials

Passeig de la Bonanova, 47 - 08017 Barcelona - Telèfon 93 567 88 88 - Fax 93 567 88 09

gabinetstudis@comb.es